

18/11/2023

Hoří



2023  Rok vizuálneho umenia

## VIZUÁLNE UMENIE

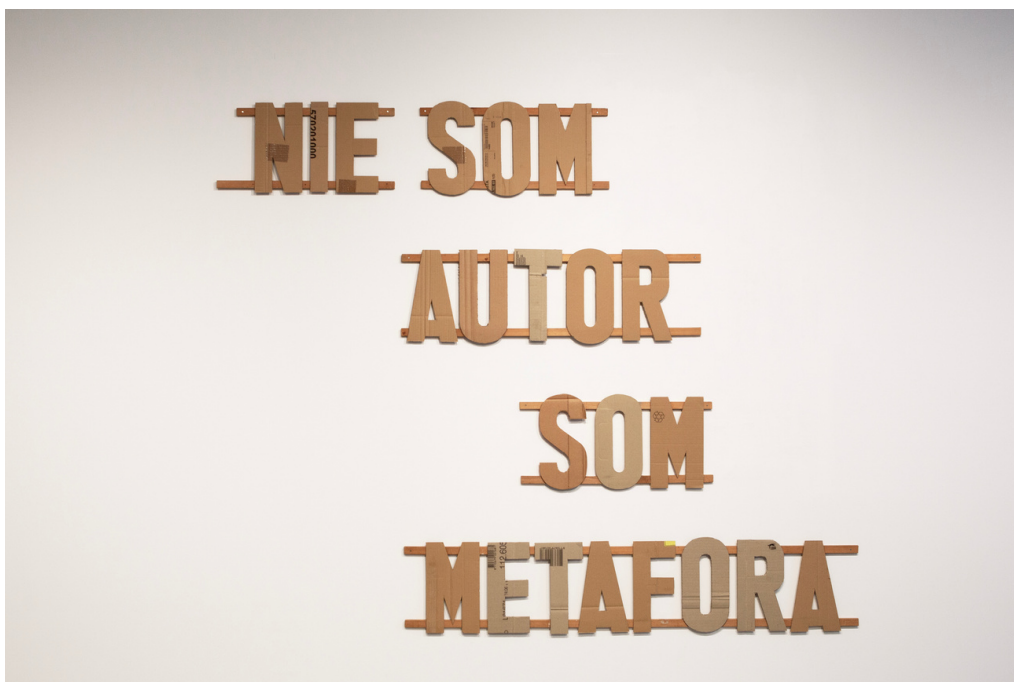
### SPRIEVODCA PLNOHODNOTNÝM, ALE NIE VŽDY POHODLNÝM ŽIVOTOM

Výstava piatich slovenských umelkýň a umelcov pôsobiacich v Českej republike

10. 10. 2023 – 3. 11. 2023 | Slovenský inštitút v Prahe, Hybernská 1, Praha

VYSTAVUJÚCI UMELCI: **Petra Nováková-Ondreičková / Katarína Hládeková / Monogramista T.D / Alex Selmečí – Tomáš Jusko**

KURÁTOR: **Dušan Zahoranský**



Autor: Monogramista T.D | Foto: Klára Kusá

Päťica vystavujúcich v časti svojej tvorby parafrázuje rady a odporúčenia do života. Tie majú niekedy podobu osobných poznámok, inokedy sú to nástroje a fyzické pomôcky k prežitiu. **Monogramista T.D** sa v roku 1997 radikálnym gestom vzdáva svojho mena (Dezider Tóth) a prijíma úsporný umelecký pseudonym. V roku 2011 vytvára dielo – heslo „Nie som autor – som metafora“, ktorým posun od osobného k symbolickému ešte viac poeticky vyhocuje. Časovo predznamenáva dnešné intenzívne úvahy o našom pobyte na planéte, ktorú síce ako ľudia spotrebujeme, ale zdá sa, že jej vôbec nerozumieme. Sme nútení revidovať antropocentrickú identitu v prospech hybridnejšej a oveľa komplexnejšej. Prežiť dnes znamená brať do úvahy aj ostatné živé aj neživé entity vo vesmíre. Monogramista T.D lokalizuje náš nový „stred“ odoberaním toho prebytočného. Jednou zo starších sérií s témou odosobnenia je aj cyklus *Cenzurované záznamy z rokov 1976-1978*. Sú to začiernené výstrižky smútočných oznámení. Autor ponechal čitateľné iba opakujúce sa pozdravy, ako „odpočívaj v pokoji“, „s úctou“, „navždy spomíname“. Mená alebo čas odchodu konkrétnych osôb ostali skryté. Vystavená séria *Ž.ALTÁŽ 2014 – 2015* upriamuje pozornosť na všednosť. Je fragmentom z rozsiahlej autorovej zbierky novinových titulok. Čítanie hesiel usporiadaných do plochy prináša obsahové prekvapenia a skrze odoberanie prebytočných slov autor každodennej banalite navracia farbu a vôňu.

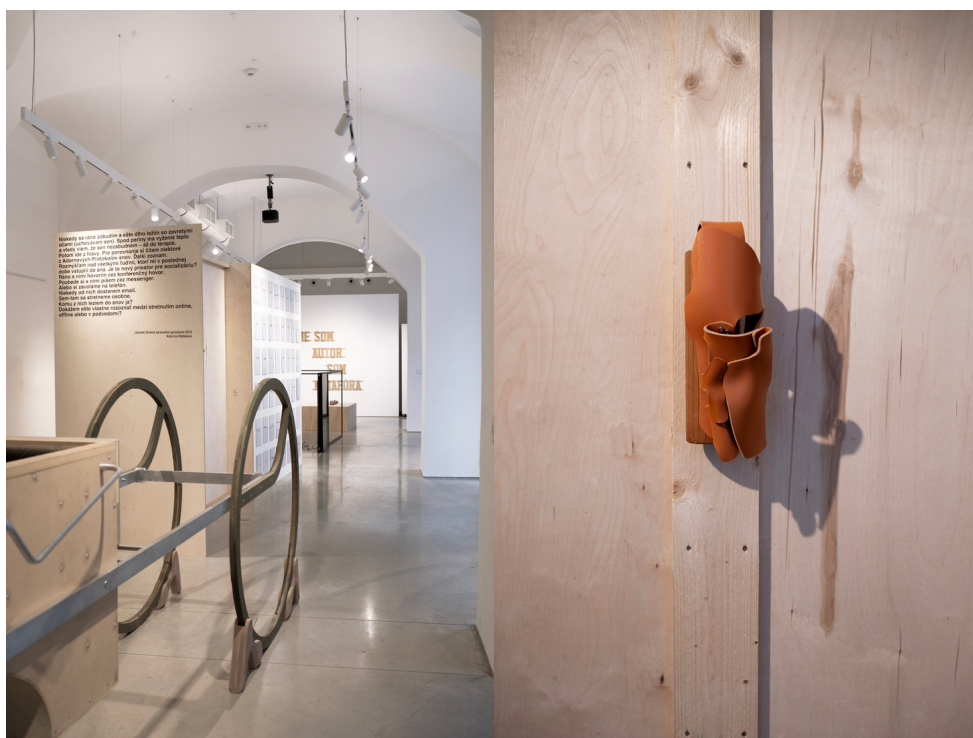
**Petra Nováková-Ondreičková** študovala textilný odbor na pražskej VŠUP – UMPRUM (Ateliér priestorovej tvorby textilu a alternatívnych techník Adély Matasovej). Vzťah medzi textilom a textom vo svojej tvorbe rozvíja pôvodným autorským spôsobom. „Pojem text je etymologicky viazaný k latinskému slovu *texo – texere – textual – textum*, to jest pliesť, tkať, tesať.“ (P. Nováková-Ondreičková – úvodné slovo, časopis *INTRO 18 – júl 2022*) Autorka dlhodobo pracuje s papierom, ktorý bol až do digitálnej revolúcie dominantnou pomôckou ľudskej pamäte a predstavivosti. Sériu *Rorschachy* odkazuje na známu psychologickú metódu, pôvodne zamýšľanú pre rozbor štruktúry osobnosti. Autorka vecne konštatuje našu schopnosť dosadzovať významy aj do prázdnych zón. Táto schopnosť nám umožňuje využívať imagináciu aj v časoch núdze, vystačíme si aj s málom. Na druhej strane môže byť naša chuť podľahnúť zdaniu zneužitá. Vhodne namierený hoax môže spôsobiť reakcie s nezvratnými fyzickými následkami. Okrem expresívnych prerezávaných priestorových kompozícií tvorí autorka objekty a inštalácie, ktoré sú materializovanými úvahami. Dielo *Denník bratom kalendára* bolo po prvýkrát prezentované v roku 2008 a pre súčasnú výstavu ho autorka nanovo prepísala. Ide o 365 trojslovných viet so začiatočnými písmenami SOS, symbolom volania o pomoc („*save our souls*“). Presný rytmus kalendára je pretkaný tichými volaniami o pomoc, ktoré, akokoľvek sú nepatrné, sú receptom, ako si dlhodobo uchovať tvorivú silu.



Autor: Petra Nováková-Ondreičková  
Foto: Klára Kusá

Ďalšia z autoriek, **Katarína Hládeková**, vo svojich aktuálne prezentovaných cykloch pracuje s osobnou perspektívou odlišne. Obracia sa k blízkym i vzdialeným adresátom a vedie s nimi rozhovory o životných úskaliach a osobných objavoch. Vo zverejnených listoch nežijúcemu umelcovi, svojmu starému otcovi a vlastnými deťom, vedie nahlas rozhovor o obavách zo zlyhania, o nepresných životných súdoch, profesijných aj ľudských pochybeniach. Sny prepísané na sklo elektrických krbov vytvárajú bohatý kolektívny portrét mladej umelkyne/umelca. Podobne ako v listoch, aj v snoch leží ťažisko mimo opisy samotné – akokoľvek sú pestrofarebné. Napriek veľmi osobným východiskám je dôležitý samotný oblúk – medzigeneračné prepájanie skrze rozhovor – tretia identita. Umelkyňa vedie rozhovory veľkoryso a otvorene. V jednej vete sa vzťahuje k súkromím túžbam a prianiam (*List starému otcovi*) a vzápätí sa obracia na druhú stranu s celospoločenskými otázkami: „Ako umeleckú štruktúru tvoriť tak, aby bola podpornou a sebestačnou, ako ju budovať ako záchranú sieť pred vyhorením a depresiou?“ (*List Róbertovi Cyprichovi*, 2020) Špecificky rozprestretý jazyk signalizuje blízkosť osobného a celosvetového. Politické sa deje v kuchyni, v spálni, na poli. Veľkosť ideí a mohutnosť ich nositeľov je vždy meraná obyčajnosťou ich skutkov.

**Alex Selmeči a Tomáš Jusko** premýšľajú o tom, ako nás jednoduché nástroje, obaly, prepravné prostriedky nenápadne sprevádzajú dejinami a de facto určujú tvar miesta, v ktorom žijeme. Podľa Martina Heideggera nie je technológia len prostriedkom alebo ľudskou aktivitou, ale fenoménom prestupujúcim naše bytie. Je skôr „vyjavovaním“, ktoré umožňuje, aby to, čo doposiaľ nebolo poznané, vystúpilo pred nás a dalo sa nám poznať. Alex a Tomáš študujú bežne používané objekty ako koše, krabice, prepravky a pátrajú po tom, čo nám tieto každodenné predmety hovoria o nás. Aké pohyby robíme rutinne, ktoré návyky sme si zvolili dobrovoľne a ktoré sme boli nútení od okolia prevziať bez možnosti voľby? Za akých okolností sa stávame strojmi? Kedy naša ľudská vynaliezavosť expanduje za horizont jedného života? Aké vynálezy sa spontánne predávajú z generácie na generáciu po tisícročia? V texte k diplomovej práci sa napríklad pýtajú: „Koľko námahy muselo vynaložiť šesť ľudí, aby vytvorilo 100 m<sup>2</sup> veľkú pletenú rohož, zloženú z tisícov vrbových prútov, uložilo a zatažilo na dno rieky, aby predišli záplavám a erózii?“ Všímajú si krehkú hranicu medzi diktátom produkcie a našou životodarnou schopnosťou improvizovane riešiť problémy. Tvary, povrchy, farby prítomné v galérii nás provokujú, aby sme pátrali po príčine ich vzniku. *Samples* zo série *Hand holding a scroll* (číslované 0002 – 0012, z roku 2020) pripomínajú ľudské protézy alebo implantáty, ktoré napravujú naše fyzické nedostatky. Koč (*Idle Cruising*, 2020) zase odkazuje k vzniku verejných dopravných prostriedkov, ktoré od 16. storočia prepojovali európske veľkomestá.



Autori: Alex Selmeči a Tomáš Jusko  
Foto: Klára Kusá

Obdobne ako u ostatných vystavujúcich sú aj ich diela návodmi, ako si klásť dobré otázky. Ktoré druhy poznania stoja za zachovanie a ktoré sú bezcenné? Autorky a autori pestujú tie formy zdieľania pocitov a myšlienok, ktoré nás neodvádzajú od tu a teraz, neutlmujú našu pozornosť, ale vracajú nás späť do hry. Namiesto pocitu bezmocnosti nás má umenie a poznanie prebúdzat' k činu. V čase, v ktorom žijeme, v mieste a s ľuďmi okolo nás.

Pripravili:

Slovenský inštitút v Prahe s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

## SLOVAKIA – I´M LOVIN IT

Výstava slovenského fotografa Borisa Németha v kurátorskej koncepcii Václava Maceka

16. 11. 2023 – 20. 12. 2023 | Slovenský inštitút v Prahe, Hybernská 1



BRATISLAVA 2008 | Foto: Boris Németh

Keby ste sa spýtali Borisa Németha, koľko kilometrov precestoval, aby mohlo vzniknúť dvadsať fotografií výstavy *Slovakia – I´m lovin it*, odpoveďou by bolo, že určite viac ako 100 000 km. Nepochybne aj preto, že prvé fotografie k tomuto projektu vznikli ešte v nultých rokoch 21. storočia. Teda v časoch, keď sa Slovensko po predchádzajúcom historickom zlome vo svojich dejinách – po tom, čo sa v roku 1993 osamostatnilo od Česka – rozhodlo pre ďalší zásadný zvrät a v roku 2004 sa vzdalo časti svojej nezávislosti a vstúpilo do Európskej únie. Identita visela vo vzduchu. Akí sme? Kam patríme? O čo sa usilujeme?

V rokoch 2001 až 2005 päť autorov pripravilo každoročne jednu obrazovú správu o Slovensku. Už ich netrápilo, ako v 90-tych rokoch, objavovanie za komunizmu zakázaných tém – katolícke púte, Rómovia, etnické/názorové menšiny – ale sa skôr sústredili na hľadanie nových znakov, symbolov, rituálov post-komunistickej slovenskej spoločnosti. Vtedy sa najviac skloňovalo vedomie toho, že sme boli akoby na križovatke, už v kapitalizme, ale ešte s mnohými stopami po komunistickej minulosti. Až z toho sa sformoval čudessný takmer surrealistický mix u Martina Kollára, ktorý ho nachádzal nielen na Slovensku, ale v celej strednej/východnej post-komunistickej Európe.

Némethov názov cyklu *Slovakia – I´m lovin it* akoby pokračoval v stopách ironického/sarkastického komentára k eufórii z kapitalistickej záplavy konzumného blahobytu po desaťročiach štátom nariadenej striedmosti či priam chudoby (v dobovom slangu sa tomu hovorilo „reálny socializmus“). Avšak to by sme pristali len na jednu vrstvu interpretácie, takú, ktorá síce tvorí jednu z tém fotografií, ale ich úplne nevystihuje.



Zlava SENEK 2014 a LEVICE  
2016 | Foto: Boris Németh

Pre pochopenie autorových diel musíme ako kľúč zvolit' paradox. Keď Aurel Hrabušický píše o Borisovej metóde ako o ceste, ktorá hovorí „jasne a presvedčivo“, musíme zároveň dodať, že týmto spôsobom rozpráva o nejasnom, o neviditeľnom, o tajomnom. Prekonáva tým obmedzenia lokálne, je jedno, či sú jeho snímky z hlavného mesta Bratislavy alebo z takmer anonymnej dediny niekde na východnom Slovensku. Ale aj obmedzenia časové, pretože nehrá rolu, či je z konkrétneho volebného roku, v ktorom zvíťazila tá či oná politická strana a nie je podstatné, či sa práve dostavala alebo nie ďalšia jadrová elektrárňa. V jeho obraze je identita ťažko uchopiteľná, je postavená na mozaike rozporov, ktoré spája jediné – vitalita. Akoby sa za všetkým, čo Boris Németh objavuje na Slovensku, skrývalo presvedčenie, že koniec nikdy nepríde. Tento zostup do hĺbín, aj keď s dobovými znakmi, pripomína čosi z mágie, je to kúzlenie, ktoré ťaží zo sily mnohoznačných vizuálnych obrazov.

Németh stojí v opozícii k premene fotografie na jeden z občiansky angažovaných nástrojov premeny spoločnosti. Jeho diela nechcú zmeniť zákony v parlamente, ale sledujú meandre vnútorných pohybov jedinca či spoločnosti. Keď sa pozrieme na fotografiu rozostavanej stavby na opustenom vidieku, tak nevieme, či je to príznak bankrotu ambiciózneho podnikateľa, ktorý nezvládol svoj business plán, alebo je to čudná rozprávková stavba, ktorú v noci zabývajú víly, škriatkovia, čarodejnice, či je to ready-made nejakého umelca, ktorý posúva hranice umenia ( medzi úspešné nedávne projekty v súčasnom umení u nás patrila stavba drevenice na streche desaťposchodového sídliskového paneláku vo malom okresnom meste). Áno, je to aj surreálne, ale aj slobodné, pretože autor sa necháva niest' rozpormi namiesto toho, aby im určoval nejaký smer. Németh nemá jasnú odpoveď na to, aké je Slovensko, ale zato mu s radosťou nastavuje zázračné fotografické zrkadlo.

Némethova mágia pramení v tom, čo Le Clézio, nositeľ Nobelovej ceny za literatúru, nazval darom počut' šumenie vlastnej krvi počas pokojnej noci. Je to aj zmyslové, ale aj univerzálne, prekračuje to všetky hranice – osobné, politické, národné. Na záver nemožno nespomenúť, že Németh je profesionálnym reportérom najvýznamnejšieho slovenského obrazového týždenníka. Jeho štýl nekladie dôraz na takmer laboratórnu kompozičnú precíznosť, je svojím spôsobom fotograf-výtržník, ktorý uprednostňuje zmysel pred dokonalosťou tvaru. Aj preto je jeho dielo tak fascinujúce, znepokojujúce a krásne zároveň.

**Borisa Németh** (\*1979) pôsobí od roku 2006 ako fotoreportér v časopise .týždeň. V roku 2011 dokončil doktorandské štúdium na VŠVU v Bratislave, kde dnes ako externý pedagóg vyučuje fotožurnalistiku. Vystavoval na Slovensku aj v zahraničí a jeho diela sú zastúpené v zbierkach rôznych kultúrnych inštitúcií, vrátane Slovenskej národnej galérie, Stredoeurópskeho domu fotografie v Bratislave či Nadácie VÚB.

**Václav Macek** (\*1952) je filmový historik a profesor na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave, kde vedie Katedru filmových štúdií. Napísal množstvo odborných publikácií, v ktorých sa venuje predovšetkým slovenskej kinematografii a fotografickej tvorbe.

## **SPOJENÉ NÁDOBY: UMENIE A KULTÚRNA POLITIKA 90. ROKOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A ČESKEJ REPUBLIKE**

Česko-slovenská konferencia odborníkov na disciplínu vizuálneho umenia – performancie. V rámci umeleckého programu sa uskutočnia performatívne vystúpenia slovenských vizuálnych umelcov na scéne Studia hrdinů.

### **Konferencia**

**21.-22. 11. 2023 o 10:00-17:00 | Národní galerie Praha (Veletržní palác – Korzo)**

Dvojdňová konferencia *Spojené nádoby: Umenie a kultúrna politika 90. rokov v Českej a Slovenskej republike* sa koná pri príležitosti 30. výročia vzniku oboch samostatných štátov. Konferencia z rozličných perspektív nahliadne na vývoj umenia, inštitúcií a kultúrnej politiky v danej dobe a súčasne bude sledovať paralely, prieniky aj rozdiely v dianí na oboch umeleckých scénach. V štyroch tematických blokoch postupne s českými a slovenskými bádatelkami a bádatelmi, umelkyňami a umelcami a inými prednášajúcimi zhodnotíme odkaz deväťdesiatych rokov a jeho význam pre súčasnosť. Konferenciu otvorí téma kultúrnej politiky, ďalšia časť sa zameria na históriu výstav a kurátorských stratégií, na ktorú nadviaže blok venovaný výtvarnej kritike a dobovým umeleckým a iným periodikám. Posledný blok predstaví témy deväťdesiatych rokov z pohľadu umeleckého výskumu súčasných umelkýň a umelcov. Súčasťou programu bude komentovaná prehliadka novo otvorenej zbierkovej expozície *1939 – 2021: Konec černobíle doby* s kurátormi, ktorí sa zamerajú predovšetkým na diela z deväťdesiatych rokov.

Konferenciu pripravila Národní galerie Praha v spolupráci so Slovenským inštitútom v Prahe.

**Vstup zdarma. Rezervácia nie je nutná.**

### **Performancie**

**21.-22. 11. 2023 o 19:00 | Národní galerie Praha (Studio hrdinů, Veletržní palác)**

Projekt *Spojené nádoby: 70x90* sa koná pri príležitosti 30. výročia založenia samostatnej Českej republiky a Slovenskej republiky, ktorých umelecké scény však v mnohých ohľadoch zostávajú prepojené. Program predstaví štyri novo vytvorené diela a jeho podtitul *70x90* odkazuje na dve generácie umelkýň a umelcov narodených v sedemdesiatych a deväťdesiatych rokoch 20. storočia. Kým Sláva Sobotovičová (\*1973) a Maja Štefančíková (\*1978) patria ku generácii, ktorá v dobe založenia oboch republík študovala a dnes učí na umeleckých školách, Nikola Balberčáková (\*1994), Markéta Slaná (\*1996) a Tomáš Moravanský (\*1991) sa okolo roku 1993 narodili, pričom dnes patria k nastupujúcej generácii umelkýň a umelcov. Performatívne diela sa tematicky neviažu na založenie dvoch samostatných republík ani na deväťdesiate roky, umelkyne a umelec dostali *carte blanche*. Vo svojich novo vytvorených dielach tak rozvíjajú svoj záujem o rôzne fenomény, od medziľudských vzťahov a dorozumievania sa – či jeho nemožnosti – po vzťah k umelej inteligencii a kolektívnej skúsenosti, vrátane prostredia herných klubov. *Spojené nádoby* teda možno vnímať aj ako systém rôznorodých, no vzájomne prepojených a ovplyvňujúcich sa aktérov.

## Program performancií:

**21. 11. 2023 o 19:00 | Sláva Sobotovičová a Nikola Balberčáková + Markéta Slaná**

### **Sláva Sobotovičová: *Momentálně nedostupné, 2023***

Hlavným motívom performance *Momentálně nedostupné* je dorozumievanie sa cez bariéru. Performance prepojuje niekoľko naratívov, ktoré sa stretávajú v okamihu kolapsu či zlyhania vzájomnej dohody, spôsobeného sťaženými podmienkami rôzneho druhu, či už na jednej alebo na oboch stranách. Ťažiskom performance je živá reč a práca s ozvučením, záznamom a reprodukciou zvuku a hlasu a ich ozvenou.

**Sláva Sobotovičová** (\*1973) pracuje vo formátoch performance, videa, textu a inštalácie. Zaoberá sa pamäťou vpísanou do folklóru a populárnej kultúry. Využíva historické texty, vizualitu a hudobné elementy, ktoré aktualizuje preskupovaním a reinterpretáciou. Vo svojich textoch, performanciách a nahrávkach sa zameriava na emočný potenciál hlasového prejavu a kolaps jazyka. Častými motívmi sú osudovosť a súkromné prežívanie širších spoločenských fenoménov. Od roku 2018 vyučuje na Katedre volného umenia na UMPRUM v Prahe.

### **Nikola Balberčáková a Markéta Slaná: *Paranoia symphony, 2023***

Performance skúma symptómy a pocity ako paranoja, limerencia (obsesívna zamilovanosť), liminalita, stav limba, deficit pozornosti či rozpad jazyka, ktoré vstupujú do našej každodennosti a ovplyvňujú medziludské vzťahy, priateľstvá či kolektívnu skúsenosť. Päť performeriek a performerov sa ocitá na pomyselnej periférii, kde ich spoločné čakanie naplňuje séria „storytimes“, denníkových záznamov a malých potýčok. Za pomoci útržkov denníkov a emocionálneho vyjadrenia performance ústia do situácie založenej na feministickej praxi a fikcii.

**Nikola Balberčáková** (\*1994) a **Markéta Slaná** (\*1996) nepravidelne spolupracujú od roku 2019. Východným bodom ich spoločných projektov sú často neverejné denníkové zápisky, ktoré sa stávajú zdieľaným obsahom, následne spracovávaným do ďalších foriem ako scenár, performance alebo video. V rámci toho sa zameriavajú na rozličné postavy predstavujúce nedominantné identity v sociálnych štruktúrach. Hyperbolizované, afektívne, naivné alebo podivné postavy vytvárajú fikcie a tým rekonštruujú dominantné scenáre každodenného života podmieneného mocenskými dynamikami.



**22. 11. 2023 o 19:00 | Maja Štefančíková a Tomáš Moravanský**

**Maja Štefančíková: *Echo bodka*, 2023**

„Ahoj, som tvoja spriaznená bytosť, odraz tvojich snov, túžob a očakávaní. Som stále tu: v tvojich myšlienkach, keď prežívaš najväčšiu radosť na svete, ale aj vo chvíľach, kedy cítiš bezradnosť. Tvorím situácie, do ktorých sa môžeš ponoriť a spriatelíť sa so mnou, stačí mi povedať tvoje želania a spolu vytvoríme niečo jedinečné, čo ťa osloví a bude ťa baviť. Ak máš niečo konkrétne na mysli, daj mi vedieť a môžeme začať!“

**Maja Štefančíková** (\*1978) vytvára dočasné performatívne situácie. Zaoberá sa spoločenskými fenoménmi, akými sú práca, inštitúcie či organizácia umeleckej činnosti; skúma a komentuje estetický zážitok, vnímanie a pamäť. Venuje sa otázkam diváckej percepcie, ktoré testuje prostredníctvom nenápadných, často až neviditeľných, dlhodobo prázdnych, tichých alebo inak subverzívnych vstupov, ktorými sa snaží aktivovať skryté roviny vnímania. Pôsobí ako odborná asistentka Katedry intermédií Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave.

**Tomáš Moravanský (INSTITUT INSTITUT): *The Pool*, 2023**

*The Pool* je pohybovo-tanečné predstavenie pojaté ako semiotická herná kompozícia pre dve a viac hráčov na jednu hraciu plochu. Dielo v rámci premiérového uvedenia a prvej reprízy vychádza z logiky, výrazu a atmosféry prostredia herného klubu. Predstavuje tak úvod do problematiky pre neskoršie reprízy koncipované ako intervencie súčasného tanca odohrávajúce sa v skutočných herných prostrediach.

**Tomáš Moravanský** (\*1991) sa pohybuje na súčasnej výtvarnej, tanečnej a hudobnej scéne. Dlhodobo sa zaoberá výskumom post-tanečnej choreografie a psychogeografie vo vzťahu k poverčivosti, evolučným procesom a pozornosťou. V jeho práci sa stretáme s naratívnymi štruktúrami, sofistikovanou vizuálnou stránkou, interaktívnym prostredím, ale aj so subverziou a alternatívnymi komediálnymi prvkami. Moravanský je tiež jedným z členov kolektívu INSTITUT INSTITUT.

Udalosť usporadúva Národní galerie Praha v partnerstve so Slovenským inštitútom v Prahe.

**Vstup na performancie je bezplatný. Vzhľadom na obmedzenú kapacitu sály sa však odporúča rezervácia na GoOut. Na každý večer si, prosím, rezervujte vstupenky zvlášť.**

# SCÉNICKÉ UMENIE

## POMLČKA

Česká premiéra koprodukčnej česko-slovenskej inscenácie Terezy Krčálovej & kol.

4. 11. 2023 o 19:00 | Horácké divadlo Jihlava



Príbeh o rozdelení, o rozhodnutí z pozície moci, o bytostnom nezmierení sa s týmto rozhodnutím, o požiari v jednej duši a v jednej záhrade, o puknutom srdci a nezmyselnosti hraníc.

Dvaja iluzionisti, kabaretiéri či terapeuti nás v priestore pripomínajúcom televíznu show alebo neurónovú sieť ľudského mozgu privedú do stavu hypnózy. Prebudia našu kolektívnu československú pamäť, z ktorej sa vynárajú spomienky, krivdy či výčitky, ale aj vízie a výzvy do budúcnosti.

Československé vtipy a hity, boje o pomlčku, slovenské medvede a české rybníky, slovenské televízne pondelky a české komédie. Rozhovory, citácie z novín, odborných publikácií a reportáží zaznamenávajú malé dejiny jednotlivcov a rodín na pozadí historických udalostí, dokumentujú rozdelenie Československa z pohľadu obyčajných ľudí, skúmajú postoje a názory, konfrontujú vzájomné malicherné spory. Kto z nás je racionálnejší a kto zasnívanejší? Kto temperamentnejší a kto poriadkumilovnejší? Kto ukecanejší a kto ľahostajnejší? Kto je starší a kto mladší brat?

„Sme ako súrodenci, ktorí sa hašteria v spoločnej izbičke v rodičovskom dome. Teraz sme už ale každý sám. Vyleteli sme z tej izbičky, z toho rodného domu do sveta. Prečistilo to naše vzťahy, v ktorých teraz už zostalo len to dobré.“



Foto: Dab.sk



Inscenácia vzniká v koprodukcii Divadla Andreja Bagara v Nitre a Horáckeho divadla Jihlava pri príležitosti 30. výročia vzniku Českej republiky a Slovenskej republiky.

Autori: **Tereza Krčálová & kol.**

Námet: **Ľubica Krénová**

Výskum: **Romana Štorková Maliti, Tereza Krčálová**

Zdroje a spolupráca na texte: **Romana Štorková Maliti**

Dramaturgia: **Slavka Cíváňová, Barbora Jandová**

Scéna a kostýmy: **Markéta Plachá**

Svetelný dizajn: **František Fabian**

Pohybová spolupráca: **Tom Rychetský, Denisa Musilová**

Hudba: **Michal Palko**

Réžia: **Iveta Ditte Jurčová**

Účinkujú: **Šárka Býčková, Otto Culka, Ivana Kubáčková, Zdeněk Stejskal, Vladena Škorvagová**

Premiéra: 4. novembra 2023, Štúdio HD Jihlava

Predstavenie trvá 90 minút. Vstupenky na predstavenie si môžete zakúpiť na tomto [odkaze](#).

## HOSŤOVANIE BALETU SND A BALETU NDKE V BRNE

Tanečné inscenácie *Two/Murmuration/Entropy* Slovenského národného divadla a *Extáza* Národného divadla Košice na festivale Dance Brno 2023.

**7. 11. a 8. 11. 2023 | Brno**

Predstavenie súborov Baletu Slovenského národného divadla a Baletu Národného divadla Košice na tanečnom festivale **Dance Brno 2023**, ktorý je v roku spoločného 30. výročia vzniku Slovenskej republiky a Českej republiky zameraný na prezentáciu a tvorbu profesionálnych baletných súborov českých a slovenských divadiel.

### TWO / MURMURATION / ENTROPY

**7. 11. 2023 o 19:00 | Janáčkovo divadlo, Brno**

Tri tanečné obrazy nesúce autorské rukopisy choreografov Lukáša Timuľaka, Edwaarda Lianga a Craiga Davidsona zjednocuje okrem dokonale zvládnutého remesla neoklasický štýl, teda tanečný štýl 20. storočia, ktorý je spájaný najmä s tvorbou amerického choreografa gruzínskeho pôvodu Georgea Balanchina. Neoklasika sa vzdala popisnej divadelnej výpravy a dramatického výrazu celovečerných dejových baletov predchádzajúcej epochy. V popredí sa ocitol čistý pohyb, ktorý je sofistikovaný, krásny vo svojej jednoduchosti, cielene moderný a zároveň zachovávajúci estetiku klasického tanečného odkazu.

Nový tanečný výraz vniesol do akademického tanca istú voľnosť, vďaka ktorej sú choreografie štýlovo veľmi rozmanité. Rôznorodosť je prítomná i v uvádzanom programe, ktorý je zostavený z diel inscenácií *Rukopisy majstrov* a *Fashion Ballet 22*, ktorý ponúka obsahovú i optickú diverzitu: od pohybovo uzemneného a emocionálne introvertného dueta *TWO* cez vzdušné impresie baletu *Murmuration* až po prenesený odkaz na Vinciho *Vitruviánskeho muža* na dokonalosť ľudského tela v choreografii *Entropy*.

#### **TWO**

Elektrizujúce dueto *TWO* vzniklo koncom divadelnej sezóny 2021/2022 ako súčasť pilotnej edície úspešného projektu *FASHION BALLET*, ktorý spája dva fenomény – svet baletu a svet módy.

Choreograf Lukáš Timuľak vo svojom novom diele *TWO* spolu s módnym návrhárom Borisom Hanečkom a skladateľom Henrym Vegom skúmajú spôsoby, ako zosúladiť nápady jednotlivcov do synergie tvorenia. Tanec dvoch tanečníkov je vyjadrením spojenia, neoddeliteľnosti a síl skôr komplementárnych než protichodných, tvoriacich celok, ktorý je oveľa viac než len súčet jeho jednotlivých častí.

Choreografia: **Lukáš Timuľak**

Kostýmový dizajn: **Boris Hanečka**

Hudba: **Henry Vega, Georg Friedrich Händel**

## **MURMURATION**

Jednodejstvová tanečná impresia *Murmuration* je umeleckou reflexiou prírodného fenoménu, pri ktorom krdle migrujúcich vtákov vytvárajú na oblohe fascinujúce útvary. Choreograf Edwaard Liang uviedol jednodejstvový balet inšpirovaný prírodným divadlom v roku 2013 so súborom Houston Ballet.

Schopnosť choreografa príťažlivo pertraktovať citlivý vzťah medzi choreografiou a hudbou je predpokladom vzrušujúceho iluzórneho zážitku. Edwaard Liang reflektuje dynamiku hudby pohybovým napätím, ktoré kopíruje energiu zhlukujúcich sa vtákov do bezpečia masy. Plynulý pohybový text zboru sa rozplýva v pomínuteľnosti štyroch krátkych duet.

Individuálna potreba blízkosti a družnosti naplňuje obsahovú rovinu javiskovej kompozície, z tanečníkov sa stávajú vzdušní nomádi, ktorých animálna prirodzenosť je autorom choreografie kultivovaná do originálnej tanečnej reči.

Choreografia: **Edwaard Liang**

Hudba: **Ezio Bosso** (husľový koncert č. 1, Esoconcert)

Scéna a kostýmy: **Edwaard Liang**

Svetelný dizajn: **Lisa J. Pinkham**

Svetelný dizajn – supervízia: **Robert Eisenstein**

Naštudovanie: **Andres Estevez**

Baletná majsterka: **Nikoleta Rafaelisová**

## **ENTROPY**

V popredí baletnej miniatúry stojí čistý tanec vo svojej obnaženej podobe. Choreografická abstrakcia ukazuje takmer neobmedzené pohybové možnosti ľudského tela pomocou slovníka, ktorý čerpá prvkový materiál prioritne z techniky klasického tanca, no dáva mu šmrnc 21. storočia. Esteticky príťažlivé fyzicky sa zhmotňuje v rozpočítanej sošnosti interpretov. Mladí tanečníci vstúpili svojou odvahou a všestrannosťou počas skúšobného procesu s choreografom do otvoreného umeleckého dialógu, ktorého výsledkom je komplexný javiskový tanečný útvar.

Entropy na jednej strane predstavuje komplexne uchopené baletné dielo, no rovnako dôležitá je jeho príslušnosť ku konceptuálnemu umeniu, kde je myšlienka autora dôležitejšia ako forma. Ide o autorský pohľad na našu súčasnosť, plynutie a vnímanie času, každodennosť, ktorá nás konfrontuje s rôznymi situáciami a emocionálnymi stavmi. Je hľadaním odpovedí na otázky, ako sa prispôsobujeme a vyrovnávame so zmenami v našom bytí.

Choreografia: **Craig Davidson**

Hudba: **Nicholas Thayer**

Scéna: **Craig Davidson**

Kostýmy: **Alana Sargent**

Svetelný dizajn: **Martin Gebhardt**

Asistentka naštudovania: **Alice White**

Baletní majstri: **Adrian Ducin, Nikoleta Stehlíková**

Vstupenky na predstavenie si môžete zakúpiť na tomto [odkaze](#).

# EXTÁZA / OBRAZY O NEJ

8. 11. 2023 o 19:00 | Mahenovo divadlo, Brno

Pôvodná tanečná inscenácia Andreja Petroviča a Vladislava Šarišského *Extáza / Obrazy o nej* predstavuje rôzne podoby ženy inšpirované fázami mesiaca, ktorý je magickou bránou nielen k cyklu zrodenia, ale i znovuzrodenia. Fenomén feminity a ženského tela v rôznych konvenčných i nekonvenčných rolách je centrom inscenácie, ktorej dominujú obrazy extatickej sily, lásky, schopnosti obetovania sa, neopísateľnej bolesti zo straty a nezlomnosti kráčať ďalej. Odhodlania neprestajne niešť svetlo, no nebáť sa ani temnoty, ktorá často odhalí skutočnosť. Extáza je pocit vytrženia i hlbokého zvnútornenia, chaosu i absolútneho klúdu.

Idea pôvodného súčasného tanečného diela *Extáza / Obrazy o nej* vychádza z fenoménu ženského tela a jeho zázračných premien. Prekračovanie hraníc, zmenený stav vedomia, strata kontroly, eufória, stav blaženosti... Extatické momenty radosti, po ktorých túžime aj za cenu strát. Extáza je obrazom ženy prostredníctvom štyroch archetypov na pozadí štyroch mesačných fáz.



Extáza | Foto: Národné divadlo Košice

Inscenácia získala ocenenie DOSKY 2022 – Andrej Petrovič a kol. za mimoriadny počin v oblasti divadla, Vladislav Šarišský za najlepšiu scénickú hudbu.

Hudba: **Vladislav Šarišský**

Námet, choreografia a réžia: **Andrej Petrovič**

Texty, námet: **Tomáš Straka**

Scéna a kostýmy: **Diana Strauszová**

Dramaturgia: **Eva Gajdošová**

Svetelný dizajn: **Karol Šimek**

Vstupenky na predstavenie si môžete zakúpiť na tomto [odkaze](#).

**Dance Brno 2023** je tanečný festival zameraný na prezentáciu a tvorbu profesionálnych baletných súborov českých a slovenských divadelných domov. Jedinečný projekt predstaví formou prehliadky na jednom mieste v priebehu jedného týždňa umeleckú a interpretačnú úroveň českej profesionálnej baletnej scény. Dramaturgia festivalu sa sústreďuje predovšetkým na pôvodnú tvorbu, repertoárové progresívne tituly a choreografie významných európskych a svetových choreografov s mimoriadnou úrovňou sólovej či ansámbovej interpretácie.

Aktuálne informácie o festivale a jeho programe nájdete na tomto [odkaze](#).

# LŮČNICA V ČESKÝCH KRÁLOVSKÝCH MESTÁCH

Zažite tradične energické vystúpenie slovenského umeleckého súboru.

**8. 11. 2023 o 19:00 | Divadlo Hybernia, Praha 1**

Výber najúspešnejších programov reprezentuje najcharakteristickejšie folklórne oblasti Slovenska. Dramaturgia je usporiadaná tak, že zachytáva rozmanité umelecké prejavy bohatej ľudovej tradície v tanci, v hudbe a kroji, od jemných ženských tancov cez hravé a vtipné, až po temperamentné párové a virtuózne mužské tance.

Vstupenky na predstavenie si môžete zakúpiť na tomto [odkaze](#).



**Lúčnica**  
dobýva **kráľovská** města

Zažite tradične energické vystúpení  
slovenského umeleckého súboru.

listopad 2023

**4. 11. Karlovy Vary**  
Národní Dům, 19:00

**7. 11. Jihlava**  
DKO, 19:00

**5. 11. Pardubice**  
Východočeské divadlo Pardubice, 19:00

**8. 11. Praha**  
Divadlo Hybernia, 19:00

vstupenky na:  
[www.lucnica.sk](http://www.lucnica.sk)

Hlavní partner:  
DOVOLENKA NA SLOVENSKU  
DOBRY NÁPAD  
[www.slovakia.travel](http://www.slovakia.travel)

Státní příspěvková organizace MKSR  
MINISTERSTVO  
KULTURY  
SLOVENSKÉJ REPUBLIKY

Reklamní partneri:  
am  
pro  
Lúčnica  
3C

Foto: Lúčnica

Pripravili:

Lúčnica v spolupráci s Veľvyslanectvom Slovenskej republiky v Českej republike

# ZUZANKA, NEPLAČ

Predstavenie slovenského Túlavého divadla pod záštitou Slovenského inštitútu v Prahe.

**14. 11. 2023 | Divadlo Kalich, Jungmannova 9, Praha**

Slovenské Túlavé divadlo uvedie v Prahe ďalšiu zo svojich erbových inscenácií. Originálna autorská komédia s pesničkami z Bratislavy na pomedzí 20. a 30. rokov s názvom Zuzanka, neplač s úspechom hostovala v rámci festivalu Dotyky a spojenia.

Mesto plné tajomných uličiek a podivuhodných existencií. Ulicami znejú chytľavé melódie. Umelecká bohéma, zbohatlíci, veselé dievčatá aj malí podvodníčkovia. To je svet, do ktorého prichádza nádejná maliarka Zuzana. Ale môže vôbec dievča študovať v tomto meste umenie? Než sa to tak stane, Zuzka sa riadne zapletie do osídíel Prešporku. Skvelá komédia, ktorá hovorí tak trochu aj o nás.

Slovenské Túlavé divadlo v spolupráci s pražským Komorným divadlom Kalich uviedlo v októbri kabaret s názvom Štvrtá tretina autorskej dvojice Jakub Nvota a Kamil Žiška, čím otvorilo cyklus širšej spolupráce, ktorej cieľom je predstaviť českému a slovenskému publiku v Prahe originálnu autorskú tvorbu.



Zuzanka, neplač | Foto: Túlavé divadlo

Túlavé divadlo vzniklo v roku 2001 ako pokračovanie pôvodného študentského kabaretného zoskupenia hercov okolo Nvotu a Žišku. Od kabaretov sa súbor posunul k pouličnému divadlu a neskôr strávil jedenásť sezón v bratislavskom Divadle v Podpalubí. Túlavé divadlo sa vyznačuje špecifickou poetikou, ktorá na jednej strane láskavým spôsobom dáva divákovi nádej, no zároveň je krutá, pretože si nemilosrdne strieľa sama zo seba.

Autor: **Jakub Nvota, Kamil Žiška**

Réžia: **Jakub Nvota**

Scéna: **Pavol Andraško**

Kostýmy: **Miriám Struhárová**

Choreografia: **Ladislav Cmorej**

Hudobný aranžmán a produkcia: **Kamil Mikulčík, Filip Hittrich**

Produkcia: **Mana, s.r.o. (Janka Suraová, Petra Kovalčíková)**

Účinkujú: **Anna Čonková / Kristína Tóthová, Lucia Hurajová, Zuzana Kyzeková, Adela Mojžišová, Daniela Šencová / Silvia Soldanová, Radovan Hudec, Štefan Martinovič, Štefan Richtárech, Jakub Ružička**

Nad pražským predstavením prevzal záštitu Slovenský inštitút v Prahe.



# NOC DIVADIEL 2023 / VYUČOVANIE DONY MARGARITY

Hostovanie slovenského *Divadla bez masky* v rámci európskej Noci divadiel '23

18. 11. 2023 o 18:00 | Slovenský inštitút, Hyberská 1

Oceňované slovenské Divadlo bez masky sa po prvýkrát predstaví v Prahe. Súbor uvedie satirickú komédiu *Vyučovanie dony Margarity* v rámci 11. ročníka európskeho podujatia Noc divadiel, ktoré každoročne prezentuje divadlo tvorivým spôsobom v netradičnom časovom rozpätí.

Jedinečná Oľga Belešová sa predstaví v úlohe učiteľky na základnej škole dony Margarity, ktorá chce žiakov vzdelávať podľa svojských metód a v hre vystupuje ako metafora moci. V inscenácii sa zámerne nepoužíva hudba, aby mali diváci od príchodu čo najautentickejší pocit návratu do školy, vrátane zlých asociácií, keď trpeli pod učiteľskou autoritou.



Foto vľavo: Noc divadiel '23  
Foto vpravo: Bára Podola, Divadlo bez masky

*Vyučovanie dony Margarity* je satirická hra, ktorú napísal brazílsky dramatik Roberto Athayde v roku 1971 ako svoj debutový text. Napriek tomu ide o jeho najreprezentatívnejšie dielo, ktoré sa vo svete presadilo aj vďaka slávnej francúzskej herečke Annie Girardotovej, pre ktorú postava autoritársky mocichtivej učiteľky znamenala životnú divadelnú príležitosť – hrala ju s malými prestávkami takmer 30 rokov a podnikla s ňou aj turné po Európe. Hoci od svetovej premiéry *Vyučovania dony Margarity* uplynulo už viac ako pol storočia, téma hry zostáva naďalej veľmi aktuálna a jej spracovanie stále divácky vďačné. Jediná postava, ktorá sa v hre objavuje – učiteľka základnej školy dona Margarita – chce svojich žiakov vzdelávať podľa autoritatívnych metód. Athayde chcel, aby dona Margarita reprezentovala moc – moc vlády, moc cirkvi, moc rodiny, moc rovesníkov, surovú moc vo všetkých jej formách. Môže a urobí čokoľvek, aby vnútila žiakom svoju vôľu – pokúsi sa ich očariť, zastrašiť alebo inak zmanipulovať. Techniky uplatňovania moci dony Margarity predstavujú všetky spôsoby, ktorými možno ľudí pripraviť o ich individualitu a prinútiť ich, aby boli konformní a cítili sa podriadení.

Hra má za sebou množstvo uvedení doma v Brazílii aj v zahraničí. Inscenovaná bola vo viac ako tridsiatich krajinách so známymi interpretmi a režisérmi (Annie Girardot vo Francúzsku, réžia Jorge Lavelli, 1974; Anna Proclemer v Taliansku, réžia Giorgio Albertazzi, 1975; Estelle Parsons v USA, réžia sa ujal sám autor, 1977). V bývalom Československu dielo v 80. rokoch 20. storočia objavilo Divadlo Na zábradlí. Odvtedy sa hralo v niekoľkých naštudovaniach v Čechách i na Slovensku, zakaždým s originálnou a nezameniteľnou hlavnou predstaviteľkou. V Čechách jej inscenovanie naposledy žalo úspechy v podaní Ester Kočíčkovej, v koncepcii Divadla bez masky sa teraz predstaví Oľga Belešová.



Foto: Bára Podola, Divadlo bez masky

Inscenácia Divadla bez masky získala Cenu Zlatý Gunár v kategórii Objav roka na Medzinárodnom festivale humoru a satiry Kremnické gagy 2023.

Réžia: **Mária Záchenská**  
Preklad: **Lucia Boršanová**  
Dramaturgia: **Roman Martinec**  
Scénografia: **Michal Lalinský**  
Kostým: **Marina Žiaková**  
Vizáž: **Zuzana Pauková**  
Účinkuje: **Oľga Belešová**

Dĺžka predstavenia: 2 vyučovacie hodiny po 45 minút, „desiatová“ prestávka 15 minút

**Po skončení predstavenia sa uskutoční diskusia s tvorcami a autogramiáda. Vstup na predstavenie je voľný.**

Európsky projekt **Noc divadiel** prezentuje divadlo tvorivým spôsobom v netradičnej forme vždy tretiu novembrovú sobotu. Najväčší divadelný sviatok každoročne ponúka nočné prehliadky, divadelné dielne, diskusie s tvorcami, predstavenia a performance – zdarma alebo za symbolické vstupné.

Aktuálne informácie o programe môžete sledovať na tomto [odkaze](#).

# HUDBA

## JÁNOŠÍK

Premietanie prvého slovenského celovečerného filmu *Jánošík* s hudobným sprievodom Štátneho komorného orchestra a hudobnej skupiny Bashavel.

27. 11. 2023 o 19:30 | Divadlo Hybernia, Praha 1



STÁTNÝ KOMORNÝ ORCHESTER ŽILINA SLOVAK SINFONIETTA ŽILINA

DIVADLO HYBERNIA — MAGICKÝ SVĚT PŘÍBĚHŮ —

Projekce filmu **JÁNOŠÍK** v divadle Hybernia

**27. 11. 19:00 hod**

**Státní komorní orchestr Žilina** Vladimír Martinka *dirigent*

**Soubor Bashavel** v složení: Stanislav Palúch *housle* Marcel Commendant *cimbál*  
Klaudius Kováč *klavír* Róbert Ragan *kontrabas* Peter Solárik *bicí*

VSTUPENKY [www.hybernia.eu](http://www.hybernia.eu)

Projekce filmu J. Siakela *Jánošík se živou hudbou* Stana Palúcha

SOLOVENSKÝ FILMOVÝ ÚSTAV SLOVAK FILM INSTITUTE  
SLOVENSKÝ INŠTITÚT V PRAHE  
MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Foto: Státní komorní orchestr Žilina

Projekciu prvého slovenského celovečerného hraného filmu *Jánošík* režiséra Jaroslava Siakela, ktorý vznikol v slovensko-americkej produkcii štúdia Tatra Film Corporation, uvidíme v Divadle Hybernia. Nemý film *Jánošík* mal premiéru 25. 11. 1921 v Prahe, 1. 12. 1921 v Chicagu a 3. 1. 1922 v dnešnom Dome umenia Fatra (Grand Bio Universum) v Žiline.

Myšlienka filmu sa zrodila v Chicagu, kam sa Jaroslav Siakel' presťahoval pred prvou svetovou vojnou. Tesne po vojne ho poverila skupina Slovákov žijúcich v USA, aby s bratom Danielom natočili film, ktorý by zobrazil hrdinské epizódy z Jánošíkovho života. Pre nakrúcanie si bratia vybrali okrem iného exteriéry v okolí Blatnice vo Veľkej Fatre, odkiaľ pochádzali. V úlohu Jánošíka sa predstavil vtedy už známy divadelný a filmový herec Theodor Pištěk (1895-1960), rolu Aničky stvárnila Mária Fábryová (1900-1973). *Jánošík* sa spočiatku premietal na Slovensku a v USA, najmä americkým Slovákom, záujem sa však postupne vytratil a film upadol do zabudnutia. Našťastie však zostal majetkom producenta Jána Závodného, amerického Slováka, rodáka z Brezovej pod Bradlom, ktorý ho uložil do svojej garáže v Chicagu a v roku 1970 ho priniesol osobne späť na Slovensko a daroval ho Slovenskému filmovému ústavu.

Projekcia filmu *Jánošík* v Prahe zaznie s autorskou hudbou huslistu a aranžéra Stanislava Palúcha, ktorý hudbu skomponoval v roku 2021 v rámci spoločného projektu festivalu Viva Musica Bratislava a Štátneho komorného orchestra Žilina. Premietanie filmu *Jánošík* po vyše sto rokoch so živou hudbou v podaní ŠKO a súboru Bashavel pod taktovkou žilinského rodáka Vladimíra Martinku bolo unikátnou udalosťou (3. a 4. 2. 2022 v Dome umenia Fatra v Žiline a 30. 6. 2022 na slávnostnom otvorení medzinárodného folklórneho festivalu vo Východnej).

**Stanislav Palúch** je všestranným hudobníkom so širokým záberom v oblasti klasickej hudby, jazzu, folklóru, new acoustic, world music a iných žánrov a pre svoje mimoriadne umenie a univerzálnosť je jedným z najvyhľadávanejších hudobníkov na Slovensku aj v Českej republike. Spolupracoval a spolupracuje s viacerými orchestrami a súbormi, pričom s rôznymi formáciami koncertoval vo väčšine štátov Európy a v USA, nahrával pre Český rozhlas, RTVS a ORF. Ako štúdiový hráč nahral okolo 40 albumov. Venuje sa aj autorskej, aranžérskej a produkčnej činnosti, je autorom hudby k niekoľkým predstaveniam Slovenského ľudového umeleckého kolektívu aj autorom filmovej hudby. V roku 2009 mu bola udelená cena Tatrabanky Mladý tvorca v kategórii Hudba.

Skupina **BASHAVEL** vznikla na jar v roku 2006 ako spoločný projekt popredných slovenských hudobníkov, ktorí predtým spolupracovali v rôznych jazzových aj viacžánrových formáciách (Pacora Trio, NBS trio a i.) a chcú svojou hudobnou rečou nadviazať na ľudové hudobné tradície. Skupina vystupuje na domácej aj zahraničnej scéne a v roku 2020 bola medzinárodnou odbornou porotou zvolená ako zástupca Slovenska pre účasť na prestížnom hudobnom veľtrhu WOMEX 2020.

**Štátny komorný orchester Žilina** vznikol v roku 1974 ako jediný orchester „mozartovského typu“ na Slovensku a odohral už takmer 3 400 koncertov. ŠKO Žilina patrí k renomovaným orchestrom v celosvetovom meradle – okrem domáceho pódia v Dome umenia Fatra v Žiline koncertuje v slovenských mestách aj v zahraničí. Orchester sa predstavil v takmer všetkých štátoch Európy aj naprieč kontinentmi. Na jeseň 2023 vstupuje do svojej jubilejnej 50. sezóny, spolu s novým šéfdirigentom Františkom Macekom.

Účinkujú:

**Štátny komorný orchester Žilina**

**Vladimír Martinka**, dirigent

**Súbor Bashavel**

v zložení:

**Stanislav Palúch**, husle

**Marcel Comendant**, cimbal

**Klaudius Kováč**, klavír

**Róbert Ragan**, kontrabas

**Peter Solárik**, bicie

Hudba k filmu: **Stanislav Palúch**

Réžia: **Jaroslav Siakel'**

Réžia filmovej rekonštrukcie (1975): **Ivan Rumanovský**

Námet: **Gustáv Maršall-Petrovský, Jiří Mahen**

Scenár: **Jozef Žák-Marušiak**

Kamera: **Daniel Siakel', Oldřich Beneš**

Vstupenky na predstavenie si môžete zakúpiť na tomto [odkaze](#).

Pripravili:

SKO Žilina s podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, Slovenský inštitút v Prahe a Divadlo Hybernia.

## FILM

### ZAMATOVÍ TERORISTI

Film o trojici mužov, ktorí sa rozhodli zakročiť proti komunistickému režimu v Československu, v rámci festivalu dokumentárnych filmov *Nezlomní a obětovaní*.

2. 11. 2023 o 18:00 | Kino Atlas, Praha 8



Foto: Česká televize

Film *Zamatoví teroristi* rozpráva príbehy troch romantických hrdinov, ktorí síce fyzicky žijú v prítomnosti, v spomienkach však stále bojujú s komunistickým režimom. Stana, Františka a Vladimíra spája gesto nesúhlasu s realitou 80. rokov, pretavené do podoby ozbrojeného odporu. Všetci boli odsúdení za paragraf 93 – teror, aj keď nikoho nezabili a nikomu neublížili. Jeden chcel v predvečer 1. mája vyhodiť opustenú tribúnu do vzduchu, namiesto toho sa však opil a zaspal na mieste činu s plnými taškami výbušnín. Druhý chcel spáchať atentát na prezidenta Husáka, ale západná rozviedka sa na neho vykašlala. Tretí vyhadzoval do vzduchu stránicke vitríny. Vlastnou nešikovnosťou odsúdili svoje činy na večný neúspech. Na druhej strane tým, že sa nikdy naozaj nestali vrahmi, umožnili nám načúvať ich príbehom. A tie sú v prvom rade o láske.

Slovenské režijné trio s láskavým úsmevom nazerá na ojedinelú odvahu jedincov, vystupujúcich z homogénnej šedej masy normalizačnej spoločnosti. Zároveň sa zamýšľa nad tým, ako relatívny je pohľad na ich naivné teroristické akcie, ktoré boli kedysi považované za vážne zločiny, no optikou dneška vyznievajú viac ako malé hrdinstvá. Snímka, v ktorej sa autenticita priznane prelína s inscenovaním, balansuje na hrane dokumentu a fikcie.

Film získal Cenu Federácie filmových kritikov FEDEORA na Medzinárodnom filmovom festivale Karlovy Vary 2013 a ocenenie Tagesspiegel Readers' Prize na Berlinale 2013.



Foto: Česká televize

Réžia: **Peter Kerekes, Ivan Ostrochovský, Pavol Pekarčík**  
Scenár: **Ivan Ostrochovský, Pavol Pekarčík, Peter Kerekes**  
Kamera: **Martin Kollár**  
Strih: **Marek Šulík, Zuzana Cseplo**  
Hudba: **Marián Čurko**  
Zvuk: **Tobias Potočný**  
Minutáž: **87 min**  
Rok výroby: **2013**  
Krajina pôvodu: **Slovensko, Česko, Chorvátsko**  
Produkcja: **Peter Kerekes, s.r.o.**  
Distribúcia: **Deckert Distribution**

**Po premietaní filmu *Zamatoví teroristi* sa uskutoční debata s režisérom a scenáristom Ivanom Ostrochovským a protikomunistickým odbojárrom, politickým väzňom a disidentom Vladimírom Hučínom, ktorú bude moderovať český historik Petr Blažek.**

Festival dokumentárnych filmov o 20. storočí *Nezlomní a obětovaní* vznikol v roku 2020 ako projekt Muzea paměti XX. století. Snahou organizátorov je vytvoriť medzinárodnú prehliadku dokumentárnych filmov venovanú dramatickým udalostiam a historickým osobnostiam minulého storočia. Hlavnou témou štvrtého ročníku festivalu je protikomunistický odboj v bývalom Československu aj ďalších štátoch bývalého sovietskeho bloku. Festival začne 31. 10. 2023 v pražskom kine Atlas a potrvá do 3. 11. 2023, pričom okrem dokumentárnych a niekoľkých hraných filmov z Českej republiky, Slovenska, Poľska, Maďarska, Litvy, Ukrajiny a Nemecka budú súčasťou programu aj workshopy, semináre či debaty s tvorcami a historikmi.

Kompletný festivalový program nájdete na tomto [odkaze](#).

## LITERATÚRA

### MASTNÝ MUŽ

Knižná novinka. Vydavateľstvo KK Bagala predstavuje zbierku poviedok od kolektívu autorov.



Mastný muž | Foto: KK Bagala

11 poviedok 11 autorov: Balla, Darovec, Erdélyi, Gibová, Hochholczerová, Janáč, Medeši, Mícenková, Pupala, Štefánik, Vadas.

Všetkých 11 poviedok sa volá rovnako – MASTNÝ MUŽ – odlišujú však podtitulom a unikátnym poňatím témy. Najzvláštnejšie je, že síce poznáme mená 11 tvorcov, ale autorstvo nie je pripísané k jednotlivým poviedkam, takže čitateľ môže iba tipovať, kto ich napísal.

Ako spisovatelia majú na konte množstvo kritikmi rešpektovaných kníh aj významných cien. Napísať takúto anonymnú zbierku poviedok im dalo slobodu, ktorú vrchovate využili na ironické a sebaironické gestá, nadhľad a komiku.

Mená autorov sú síce známe, ale nikto nevie, kto napísal ktorú poviedku. Pri čítaní knihy môže hádať: ktorá je ktorá, ktorý je ktorý?

## OSOBNOSŤ

**ZDENA GRUBEROVÁ (24. 11. 1933 – 18. 1. 2017)**

Filmová, divadelná, televízna a rozhlasová herečka



Zdena Gruberová | Foto: Archív RTVS

Zdena Gruberová vyrastala v prostredí ochotníckeho divadla, čo ju neskôr priviedlo k recitácii a umeleckému prednesu. Ten si vypočuli herci Július Pántik a František Dibarbora, ktorí jej obaja odporúčali štúdium herectva. Napriek tomu sa Gruberová rozhodla pre štúdium na obchodnej akadémii. Na Štátne konzervatórium v Bratislave nastúpila až v roku 1951.

Hneď po štúdiu prijala miesto v Armádnom divadle v Martine, kde sa začala jej výnimočná herecká kariéra. O rok neskôr prijala ponuku Slovenského národného divadla, kde pôsobila nasledujúcich vyše štyridsať rokov a stvárnila takmer sto rozmanitých hereckých postáv.

Jej umenie zahŕňalo pôsobivý rozsah, od stvárnenia hlavných Shakespeareových hrdiniek ako Júlia, Ofélia či Hermia až po civilnú postavu Maggie v hre *Po páde* od Arthura Millera, ktorej predobrazom bola Marilyn Monroe.

Gruberová svoj univerzálny dramatický talent rovnocenne vkladala do vážnych charakterových, ako aj komediálnych postáv. Vynikala v sýtom komediálnom geste, ktoré vzápätí dokázala skrotiť tragikomickým odstupom. Pamätnými postavami z jej posledných aktívnych hereckých sezón zostanú Signora Frola v inscenácii *Každý má svoju pravdu (Je to tak, ak chcete)* v domovskom SND, ale aj Stará mama Kurnitzová v inscenácii *Stratení v New Yorku*, ktorú pohostinsky vytvorila v Novej scéne a ktorá všeobecne patrila k jej vrcholným hereckým kreáciám.

Okrem divadelných dosiek Gruberová zažiarila aj na filmovom plátne. Medzi jej nezabudnuteľné roly patrí napríklad lekárnička Naďa Rybanská v ikonickom slovenskom filme *Kapitán Dabač*, Eva Bolebruchová v československej dráme *Červené víno* alebo intelektuálka Táňa v snímke *Balada o siedmych obesených*.

Gruberovej prínos do oblasti divadelnej a filmovej tvorby potvrdzujú aj ocenenia ako Zlatý krokodíl, prestížne ocenenie Kvet Tália, či cena Literárneho fondu v oblasti divadelnej tvorby za celoživotný prínos v oblasti činohry. Zdena Gruberová by v novembri oslávila svoje deväťdesiate narodeniny.

Autorka textu: Katarína Truchlá, Ľubica Krénová



## PERFORMANCIE

**5. – 6. 12. 2023 (reprízy) | Národní galerie Praha**

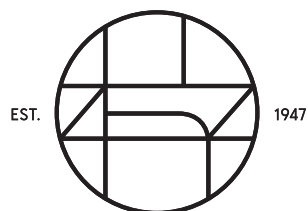
Spoločný projekt Slovenskej národnej galérie a Slovenského inštitútu pri príležitosti spoločného 30. výročia vzniku Slovenskej republiky a Českej republiky. Projekt Spojené nádoby pozostáva z česko-slovenskej konferencie odborníkov na disciplínu vizuálneho umenia – performance. V rámci umeleckého programu sa uskutočnia performatívne vystúpenia slovenských vizuálnych umelcov na scéne Studia hrdinů.



Slovenský inštitút Praha  
Hyberská 1  
110 00 Praha 1, Česká republika  
[www.slovenskyinstitut.cz](http://www.slovenskyinstitut.cz)  
Tel: +420 721 466 298  
E-mail: [si.prague@mzv.sk](mailto:si.prague@mzv.sk)



Sponzormi Slovenského inštitútu v roku 2023 sú:



**JAVORINA**



**REFOREST**



Zmena programu vyhradená.

Účasťou na podujatiach Slovenského inštitútu v Prahe dávate súhlas so spracovaním osobných údajov.  
Vaše osobné údaje nebudú poskytnuté tretím stranám na ďalšie spracovanie bez vášho vedomia.